

de 'V' van Verenigen: sleutel voor succesvolle gemeentelijke autonomie

In DS van gisteren (8/9) luidden Bloso en de Vlaamse Sportfederatie de alarmbel over het fors duurder worden van sportclubs in Vlaanderen. Die clubs verhogen hun lidgelden omdat ze van gemeenten minder subsidies krijgen en tegelijk meer moeten betalen om de nodige infrastructuur te kunnen gebruiken. En het zijn niet alleen sportclubs: alle lokale verenigingen dreigen het refrein van 'hogere kosten doorrekenen aan de klant' noodgedwongen mee te moeten zingen. Terwijl deze Vlaamse regering het 'verbindend' karakter van het lokaal sterk verankerde verenigingsleven koestert als één van de drie V's in het regeerakkoord, brengt de grotere autonomie voor lokale besturen ernstige risico's met zich mee voor de lokale sportclub, het toneelgezelschap en de jeugdbeweging.

Er wacht mevrouw Homans, als minister van binnenlands bestuur een boeiende tijd. Vlaanderen maakt de komende vijf jaar een fundamentele 'omslag', niet in het minst in zijn relatie met steden en gemeenten. In plaats van schoonmoeder zal de Vlaamse overheid veeleer een coach zijn. Vlaamse reglementeringen worden minder sturend, hoofdlijnen volstaan en de gemeentelijke planlast wordt nauwlettend in het oog gehouden. Gemeenten moeten straks enkel nog in grote lijnen zeggen wat ze van plan zijn, met wie en hoe ze dat willen betalen. Zo ook voor het Vlaamse verenigingsleven, waar Vlaanderen de afgelopen jaren heel wat lokale prioriteiten voor bepaalde. Op basis daarvan overhandigt de Vlaamse administratie een envelop geld uit het gemeentefonds, de pot waarin straks alle sectorale subsidies gebundeld worden. Geld dat gemeenten autonoom kunnen besteden. Dat klinkt goed. Maar zal het ook werken?

Sport, cultuur, jeugd of integratie zijn bevoegdheden met een onmiddellijk effect op de leefwereld van de burger in een stad en gemeente. Als Vlaanderen hierrond hefboomen wil creëren, heeft het de lokale besturen nodig. De vorige regering schrapte al de verplichting om aparte gemeentelijke beleidsplannen op te stellen per beleidsdomein. Nu wordt het Vlaamse geld, dat vroeger in lijn met die plannen specifiek aan deze sectoren moest besteed worden, in het Gemeentefonds gestort. Het betreft een slordige 150 miljoen euro waarvoor gemeenten vanaf nu zelf kunnen kiezen waaraan ze dat geld besteden. Dit zal allicht fijn zijn voor een gemeentebestuur, maar hoe zal Vlaanderen nog kunnen garanderen dat er overal aandacht is voor voldoende sportinfrastructuur? Dat het lokaal cultuurbeleid méér is dan volle zalen vullen met populaire cultuur? Dat jongeren en hun verenigingen nog inspraak krijgen in het jeugdbeleid?

Dashboard en stuur

De opmaak van de eerste gemeentelijke meerjarenplannen vorig jaar, is een goede barometer. Uit eerste bevragingen, onderzoeken en contacten met gemeenten en lokale verenigingen blijkt dat de nieuw ingevoerde systemen kinderziektes, maar ook fundamenteelere handicaps vertonen. De dalende betrokkenheid van gemeentelijke ambtenaren bijvoorbeeld en vooral het ronduit bedroevende participatieniveau van burgers, organisaties en adviesraden. En ook de nobele pogingen van de Vlaamse overheid om gemeenten, via een financieel extraatje, te stimuleren om bepaalde zaken te blijven garanderen, misten nu grotendeels hun effect. Want Vlaamse ambtenaren konden in zo'n meerjarenplan niet langer nagaan hoe gemeenten die elementen zullen invullen. Het nieuwe regeerakkoord staakt die nobele pogingen dan maar. Het dashboard werkt niet optimaal, dus we laten het stuur los. Zoiets. Maar op die manier wordt ook de relatie tussen de Vlaamse overheid en burgers, vrijwilligers en lokale verenigingen losgekoppeld. Met grote gevolgen voor de inwoners van die gemeenten. Een duurdere sportclub is daar maar één voorbeeld van. Laat ons niet vergeten dat het dankzij Vlaams beleid is dat er bloeiende jeugdverenigingen en sportclubs zijn waar

Vlaanderen terecht trots op is. Dat er kwaliteitsvolle jeugdlokalen, bibliotheken, cultuurcentra en andere plekken zijn waar burgers hun (pop-up) ding kunnen doen.

Verbeteren en vooruitgaan

Het lijkt ons niet overbodig om in aanloop naar een nieuw gemeentelijk planningsproces in 2017 ook oog te hebben voor de relaties met en het draagvlak bij burgers en verenigingen. Zo wil de Vlaamse regering, samen met lokale besturen, binnenkort nagaan op welke terreinen de autonomie van lokale besturen nog versterkt kan worden. Het lijkt ons verstandig om daar ook burgers en verenigingen bij te betrekken zodat dit keer ook implicaties in beeld komen die niet louter bestuurskundig van aard zijn. Bij fundamentele beslissingen moet de maatschappelijke meerwaarde voorop staan. Varen de burgers er wel bij? Om dezelfde reden, zijn we ervan overtuigd dat Vlaanderen minimale hefboomen moet behouden om inhoudelijke stimulansen te kunnen geven, participatie te garanderen of, waar nodig, te kunnen ingrijpen in gemeentelijk beleid. Dit kan perfect zonder bijkomende planlast en zonder aan de lokale autonomie te raken. Schaf die sectorale stimulansen niet af, maar ga voor een betere, overlegde, inhoudelijke afstemming ervan op politiek niveau en methodologische afstemming ervan op administratief niveau. Met andere woorden: als de Vlaamse regering zorgt voor coherente Vlaamse stimulansen qua visie, zullen ze dat op gemeentelijk niveau ook zijn. De spelers waar nodig bij de les houden, in het belang van de burgers. Dit lijkt ons de rol van een goede coach.

Bart Verhaeghe, beleidscoördinator 'de Verenigde Verenigingen'